

ชีวิตที่พอเพียง : 2902. เพ่งพิศพินิจนึกเรื่องชีวิตและความตาย

[Prof. Vicharn Panich](#)

[หนังสือ](#) เรื่อง [เมื่อลมหายใจกลายเป็นอากาศ](#) แปลจาก [When Breath Becomes Air](#) เขียนโดย Paul Kalanithi ศัลย [แพทย์](#) ระบบประสาทผู้ล่วงลับด้วยโรคมะเร็งปอดเมื่ออายุ ๓๖ ปี

อ่านแล้วจะได้รู้จักมนุษย์ที่มีจิตใจละเอียดอ่อน จนผมสงสัยว่าความละเอียดอ่อน และไวต่อความรู้สึก (ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของอัจฉริยภาพของพอล กาละนิธิ) นั้นเองที่เป็นต้นเหตุหนึ่งของความทุกข์ยากใน [ชีวิต](#) ของตนเอง

ผมได้เห็นระบบการศึกษาที่เอื้อให้เยาวชนได้เรียนตามความสนใจ (คลั่งไคล้) ของตนเอง โดย พอล กาละนิธิ เรียนระดับอุดมศึกษาทั้งด้านมนุษยศาสตร์ (ตรีและโท สาขาวรรณคดีอังกฤษ), วิทยาศาสตร์ (ตรี สาขาชีววิทยาของมนุษย์ เอกสาขาประสาทวิทยาศาสตร์), และแพทยศาสตร์ (แพทยศาสตร์ และแพทย์เฉพาะทางสาขา [ประสาทศัลยศาสตร์](#))  
) ข้อความในหนังสือพิสูจน์อัจฉริยภาพหลากหลายด้านของเขา

อย่างไรก็ตาม ผมคิดว่า นี่เป็นการตีความในแนวหนึ่ง เรื่องชีวิตและ [ความตาย](#) ที่พิเศษคือ พอล กาละนิธิมีความสามารถเขียนเล่าความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาอย่างละเอียด และกล้าเล่าความย้อนแย้งในความคิดความรู้สึกของตนเอง โดยเขาบอกว่า เขาต้องการถกทอเรื่องชีววิทยา ศีลธรรม ชีวิต และความตาย เข้าด้วยกัน ในหนังสือ

ผมขอบสาระในหน้า ๖๘ ที่กล่าวว่า “ต้องไม่เรียนรู้ความรู้แค่อำนาจเดียว ทว่าต้องเรียนรู้ [ปรีชาญาณ](#) ด้วย” ผมเดาว่า “ปรีชาญาณ” แปลจาก [intuition](#) เวชปฏิบัติต้องใช้ทักษะนี้ ดังนั้นการเรียนแพทย์ ช่วยให้สัมผัสทักษะนี้โดยไม่รู้ตัว โดยไม่ต้องรู้จักคำนี้ โดยที่การเรียนรู้จากการฝึกฝนในการปฏิบัติงานจริงและจริงๆ แล้วมนุษย์ทุกคนต้องฝึกทักษะนี้ตั้งแต่แรกเกิด แต่ผมเดาว่า ระบบการศึกษาแบบให้ผู้เรียนรับถ่ายทอดความรู้สำเร็จรูปจากครูและตำราได้ทำลายศักยภาพในการพัฒนาทักษะนี้

พอล กาละนิธิ กล่าวถึง “ปรีชาญาณ” ว่า เป็น “การตัดสินใจที่มาจากเสียงของตนเอง” ซึ่งผมเดาว่า แปลมาจากคำว่า inner voice

ในหน้า ๑๒๘ เขากล่าวถึงคำของ เฮมิงเวย์ ว่า “เมื่อได้รับประสบการณ์อันเข้มข้นแล้ว ก็ให้ปล่อยอยู่สู่การ [พินิจนึก](#) แล้วบันทึกเรื่องเหล่านั้น” นี้อย่างไรเล่า  
สุดยอดความลับว่าด้วย [การเรียนรู้](#) อยู่ตรงนี้เอง

และตรงกันกับทฤษฎีเรียนรู้สมัยใหม่ที่ว่า การเรียนรู้ที่แท้มาจาก action ตามด้วย reflection ผมนึกขอบคุณท่านผู้แปล (คือคุณโตมร ศุขปรีชา) ที่แปลคำว่า reflection ว่า “พินิจนึก” อันไพเราะ ซึ่งถ้าเช่นนั้น critical reflection ก็น่าจะแปลว่า “เพ่งพิศพินิจนึก” ซึ่งเข้าใจว่า ผมได้ยินจากปากของ ศ. ดร. เจตนา นาควัชระ เป็นระยะๆ มานานกว่า ๒๐ ปีแล้ว แต่ไม่ get

ทำให้ผมตระหนักว่า ทฤษฎีว่าด้วยการเรียนรู้ (และทฤษฎีด้านอื่นๆ) อยู่ในการปฏิบัติเต็มไปหมด แต่คนที่มีความสนใจขนาดผมจับไม่ค่อยติด รวมทั้ง แม้คนที่มีความรู้สูง เข้าใจเรื่องนั้นๆ ดี ก็ยังหาภาษาสำหรับอธิบายให้คนอื่นเข้าใจได้ไม่ชัดเจนหรือบางทีคนอื่นเข้าใจไม่ตรงกับที่ “ผู้รู้” ต้องการบอก

คำว่า intuition ในภาคไทยบางทีก็ใช้ว่า “ปรีชาญาณ” บางทีก็ใช้คำ “ปัญญาญาณ” โดยที่ผมคิดว่า ผลลัพธ์ของ intuition ส่วนใหญ่แสดงออกมาเป็นการกระทำ การตัดสินใจ แต่ก็มีส่วนที่แสดงออกมาเป็นคำพูด/ข้อเขียน เพื่ออธิบายเรื่องราว

หนังสือ [เมื่อลมหายใจกลายเป็นอากาศ](#) จึงเกิดจากกระบวนการ [“เพ่งพิศพินิจนึก”](#) ออกมาเป็นตัวอักษร กลั่นออกมาจากใจของบุรุษผู้เป็นอัจฉริยะ ที่ผ่านการศึกษาทั้ง “ศาสตร์นุ่ม” และ “ศาสตร์แข็ง” แล “ศาสตร์ปฏิบัติ” ที่ต้องฝึกฝนเข้มข้นแบบทารุณในช่วงที่เป็นแพทย์ประจำบ้านด้านประสาทศัลยศาสตร์ คือทำงานสัปดาห์ละ ๑๐๐ ชั่วโมง เกินกว่าข้อกำหนด ๘๘ ชั่วโมง จะเห็นว่า ในช่วงต้นของวิชาชีพแพทย์ ถูกกดขี่แรงงานนะครับ

แถมยังเขียนภายใต้ภาวะจิตใจที่บีบคั้น คือรู้ว่าตนเองเป็นมะเร็งปอดระยะที่สี่ ใกล้ความตายเต็มที แต่ก็ยังเขียนได้อย่างไพเราะลึกซึ้ง โดยเขียนจากกระบวนการ “เพ่งพิศพินิจนึก”

เป็นหนังสือที่อ่านสนุกและประเทืองปัญญา โดยต้องอ่านแบบ “เพ่งพิศพินิจนึก”

วิจารณ์ พานิช

๒๘ มี.ค. ๖๐

SCB Park Plaza

คัดลอกจาก: <https://www.gotoknow.org/posts/627929>